

Briselē, 20.5.2020.
COM(2020) 556 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS

Slovākija

**Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 126. panta 3. punktu sagatavotais
ziņojums**

KOMISIJAS ZIŅOJUMS

Slovākija

Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 126. panta 3. punktu sagatavotais ziņojums

1. IEVADS

2020. gada 20. martā Komisija pieņēma paziņojumu par Stabilitātes un izaugsmes pakta vispārējās izņēmuma klauzulas iedarbināšanu. Šī klauzula, kuru veido Regulas (EK) Nr. 1466/97 5. panta 1. punkts, 6. panta 3. punkts, 9. panta 1. punkts un 10. panta 3. punkts un Regulas (EK) Nr. 1467/97 3. panta 5. punkts un 5. panta 2. punkts, atvieglo budžeta politikas koordināciju nopietnas ekonomikas lejupslīdes laikā. Komisija savā paziņojumā puda Padomei viedokli, ka pašreizējos apstākļos, ņemot vērā paredzamo nopietno ekonomikas lejupslīdi Covid-19 uzliesmojuma dēļ, ir pieļaujams iedarbināt šo klauzulu. Dalībvalstu finanšu ministri 2020. gada 23. martā piekrita Komisijas novērtējumam. Vispārējās izņēmuma klauzulas iedarbināšana ļauj uz laiku atkāpties no korekcijām vidēja termiņa budžeta mērķa sasniegšanai, ja tas neapdraud fiskālo stabilitāti vidējā termiņā. Attiecībā uz korektīvo daļu Padome uz Komisijas ieteikuma pamata var arī nolemt pieņemt pārskatītu fiskālo trajektoriju. Vispārējā izņēmuma klauzula neaptur Stabilitātes un izaugsmes pakta paredzētās procedūras. Tā ļauj dalībvalstīm atkāpties no budžeta prasībām, kas tiktu piemērotas parastā situācijā, un vienlaikus dod iespēju Komisijai un Padomei veikt vajadzīgos politikas koordinācijas pasākumus pakta ietvaros.

Dati, kurus Slovākijas iestādes paziņoja 2020. gada 14. aprīlī un kurus pēc tam apstiprināja Eurostat¹, liecina, ka vispārējās valdības deficīts Slovākijā 2019. gadā sasniedza 1,3 % no IKP, savukārt vispārējās valdības bruto parāds bija 48 % no IKP. Saskaņā ar vēstuli, ko Slovākijas iestādes nosūtīja Komisijai 11. maijā, Slovākija 2020. gadā plāno deficītu 8,4 %² apmērā no IKP, savukārt parāds tiek plānots 61,2 % apmērā no IKP.

2020. gadā plānotais deficīts pirmsšķietami apliecina to, ka pastāv pārmērīgs budžeta deficīts, kas definēts Stabilitātes un izaugsmes pakta.

Tāpēc Komisija, ņemot vērā iepriekš minēto, ir sagatavojusi šo ziņojumu, kurā analizēta Slovākijas atbilstība Līgumā noteiktajiem deficīta kritērijiem. Parāda kritēriju var uzskatīt par izpildītu, jo parāda attiecība 2019. gadā ir zemāka par Līgumā noteikto atsauces vērtību – 60 % no IKP. Tajā ņemti vērā visi būtiskie faktori un ievērojamais ekonomikas satricinājums, kas saistīts ar Covid-19 pandēmiju.

¹ <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/10294648/2-22042020-AP-EN.pdf/6c8f0ef4-6221-1094-fe77-a07764b0369f>

² Stabilitātes programma tika oficiāli iesniegta 18. maijā.

1. tabula. Vispārējās valdības budžeta deficīts un parāds (% no IKP)

		2016	2017	2018	2019	2020 COM	2021 COM
Deficīta kritērijs	Vispārējās valdības bilance	-2,5	-1,0	-1,0	-1,3	-8,5	-4,2
Parāda kritērijs	Vispārējās valdības bruto parāds	52,0	51,3	49,4	48,0	59,5	59,9

Avots: Eurostat, Eiropas Komisijas 2020. gada pavasara prognoze.

2. DEFICĪTA KRITĒRIJS

Pamatojoties uz Slovākijas iestāžu 11. maija vēstuli Komisijai, sagaidāms, ka Slovākijas vispārējās valdības budžeta deficīts 2020. gadā sasniegs 8,4 % no IKP, kas pārsniedz Līgumā noteikto atsauces vērtību – 3 % no IKP – un nav tuvu tai. Deficīta pieaugums atspoguļo plānoto stimulu 2,5 % apmērā no IKP un ekonomiskās lejupslīdes ietekmi.

Plānotais Līguma atsauces vērtības pārsniegums 2020. gadā ir ārkārtējs, jo tas ir nopietnas ekonomikas lejupslīdes rezultāts. Ņemot vērā Covid-19 pandēmijas ietekmi, Komisijas 2020. gada pavasara prognozē paredzēts, ka reālais IKP 2020. gadā samazināsies par 6,7 %.

Plānotais Līguma atsauces vērtības pārsniegums nav īslaicīgs, pamatojoties uz Komisijas 2020. gada pavasara prognozi, kurā paredzēts, ka vispārējās valdības budžeta deficīts 2021. gadā saglabāsies virs 3 % no IKP.

Kopsummā 2020. gadā plānotais deficīts pārsniedz Līgumā noteikto atsauces vērtību — 3 % no IKP — un nav tuvu tai. Plānotais pārsniegums atbilstoši definīcijām Līgumā un Stabilitātes un izaugsmes paktā tiek uzskatīts par ārkārtēju, bet ne īslaicīgu. Tādējādi analīze liecina, ka pirmsšķietami Līgumā un Regulā (EK) Nr. 1467/97 noteiktais budžeta deficīta kritērijs nav izpildīts.

3. BŪTISKIE FAKTORI

Līguma 126. panta 3. punktā ir noteikts: ja kāda dalībvalsts neatbilst viena vai abu šo kritēriju izvirzītajām prasībām, Komisijai jāsigatavo ziņojums. Minētajā ziņojumā “ņem vērā arī to, vai valdības budžeta deficīts pārsniedz valdības investīciju izdevumus, kā arī ņem vērā visus citus būtiskus faktoros, tostarp dalībvalsts ekonomikas un budžeta stāvokli vidēji ilgā laikā.”

Minētie faktori ir sīkāk izskaidroti Regulas (EK) Nr. 1467/97 2. panta 3. punktā, kurā arī noteikts, ka nepieciešams pienācīgi ņemt vērā jebkurus citus faktoros, kurus attiecīgā dalībvalsts uzskata par būtiskiem, lai pilnībā novērtētu atbilstību deficīta un parāda kritērijiem, un par kuriem dalībvalsts paziņojusi Padomei un Komisijai.

Pašreizējā situācijā attiecībā uz 2020. gadu jāņem vērā vēl viens svarīgs faktors — Covid-19 pandēmijas ekonomiskā ietekme, kura ļoti nopietni ir skārusi budžeta situāciju un kuras dēļ perspektīva ir ārkārtīgi nenoteikta. Pandēmijas rezultātā ir arī iedarbināta vispārējā izņēmuma klauzula.

3.1. Covid-19 pandēmija

Covid-19 pandēmija ir izraisījusi ievērojamu ekonomikas satricinājumu, kam jau ir būtiska negatīva ietekme Eiropas Savienībā. Ietekme uz IKP pieaugumu būs atkarīga gan no pandēmijas ilguma, gan no pasākumiem, kas veikti valstu iestāžu un Eiropas un pasaules līmenī, lai palēninātu tās izplatību, aizsargātu ražošanas jaudas un atbalstītu kopējo pieprasījumu. Dalībvalstis jau ir pieņēmušas vai pieņem budžeta pasākumus, lai palielinātu veselības aprūpes sistēmu kapacitāti un sniegtu atbalstu vissmagāk skartajiem iedzīvotājiem un nozarēm. Ir pieņemti arī būtiski likviditātes atbalsta pasākumi un citas garantijas. Atkarībā no sīkākās informācijas kompetentajām statistikas iestādēm ir jāpārbauda, vai šiem pasākumiem ir tūlītēja ietekme uz vispārējās valdības bilanci. Kopā ar saimnieciskās darbības samazināšanos šie pasākumi veicinās krietni lielāka valdības budžeta deficīta un parāda veidošanos.

3.2. Ekonomikas stāvoklis vidējā termiņā

Ekonomikas izaugsme 2019. gadā sasniedza 2,3 %, galvenokārt pateicoties stabiliem iekšzemes pieprasījuma rādītājiem Slovērijā. Tomēr Covid-19 pandēmijas dēļ Komisijas 2020. gada pavasara prognozē paredzēts, ka IKP 2020. gadā samazināsies par 6,7 %, atspoguļojot saimnieciskās darbības traucējumus, ko izraisījuši pārvietošanās ierobežojumi, un vēl nepieredzētu ārējā pieprasījuma kritumu. Tiek prognozēts, ka privātais patēriņš smagi cietīs bezdarba pieauguma, algu pieauguma strauja krituma un vājas patērētāju uzticības dēļ. Paredzams, ka investīcijas 2020. gadā arī ievērojami samazināsies, jo palielināsies nenoteiktība un prognozes par mazāku pieprasījumu, visticamāk, ietekmēs uzņēmumu investīciju plānus. Paredzams, ka izlaide 2020. gada pirmajā pusē ievērojami samazināsies un pēc tam, sākot no trešā ceturkšņa, pakāpeniski atgūsies. Tas ir mīkstinošs faktors, novērtējot Slovērijas atbilstību deficīta kritērijam 2020. gadā. Turklāt vidējā termiņa ekonomikas perspektīvu raksturo ārkārtēja nenoteiktība attiecībā uz pandēmijas ilgumu un tās ekonomisko ietekmi.

3.3. Budžeta stāvoklis vidējā termiņā

Slovērijai 2018. gada 13. jūlijā tika ieteikts nodrošināt, lai valdības neto primāro izdevumu nominālā pieauguma temps 2019. gadā nepārsniegtu 4,6 % (“izdevumu kritērijs”), kas atbilst strukturālajai korekcijai 0,3 % apmērā no IKP³. Vispārējais novērtējums norāda uz būtisku novirzi no ieteiktās korekcijas virzībā uz vidēja termiņa budžeta mērķa sasniegšanu 2019. gadā. Līdzīgs novērtējums ir iegūts, aplūkojot kopā 2018. un 2019. gadu.

Slovērija 2019. gadā pieņēma vairākus pasākumus, kas vēl vairāk apdraudēja fiskālo stāvokli (jo īpaši pensiju jomā).

Slovērijas iestāžu 11. maija vēstulē Komisijai ir sniegta informācija par jauniem ievērojamiem izdevumiem pandēmijas ierobežošanai un ekonomikas atbalstam. Valdības līdz šim pieņemto fiskālo pasākumu ilgums bieži vien nav skaidri ierobežots. Slovērijas iestāžu 11. maija vēstulē Komisijai aplēstā minēto tiešā atbalsta pasākumu ietekme uz budžetu 2020. gadā bija 2,5 % no IKP. Vidēja termiņa fiskālā perspektīva joprojām ir pakļauta lielai nenoteiktībai.

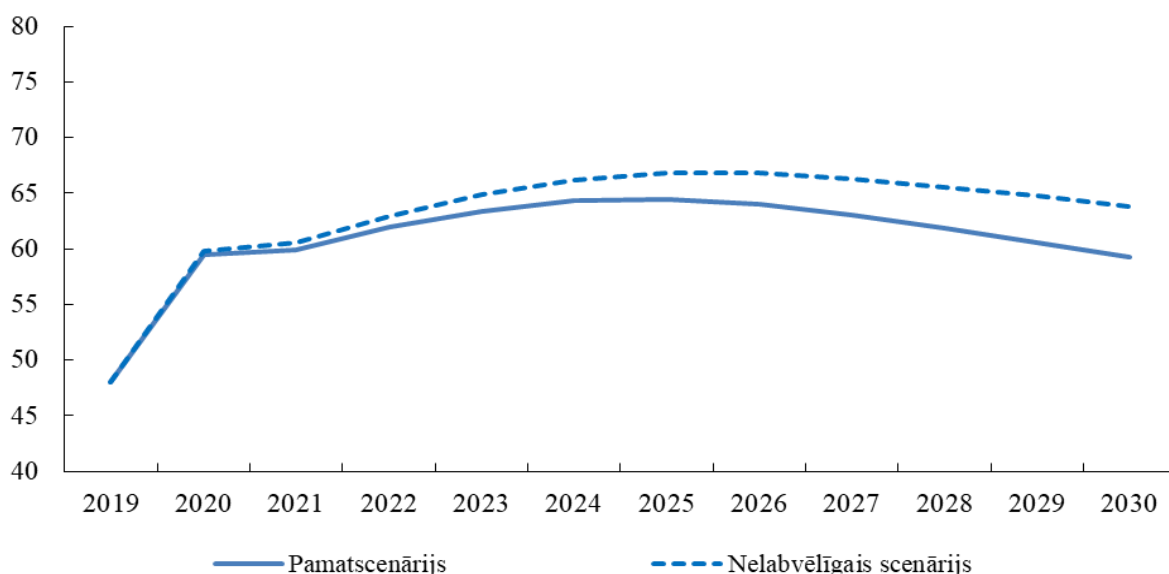
³ Padomes Ieteikums (2018. gada 13. jūlijs) par Slovērijas 2018. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Slovērijas 2018. gada stabilitātes programmu (OV C 320, 10.9.2018., 107. lpp.).

3.4. Valdības parāda stāvoklis vidējā termiņā

Saskaņā ar Komisijas 2020. gada pavasara prognozi sagaidāms, ka vispārējās valdības parāds palielināsies no 48,0 % no IKP 2019. gadā līdz 59,5 % 2020. gadā.

Parāda atmaksājamības analīze ir atjaunināta ar Komisijas 2020. gada pavasara prognozi. Kopumā parāda atmaksājamības novērtējums liecina, ka, neraugoties uz dažiem riskiem, parāda stāvoklis vidējā termiņā joprojām ir ilgtspējīgs, arī ņemot vērā svarīgus mazinošus faktorus (tostarp parāda profilu). Proti, lai gan valsts parāda stāvoklis pasliktinās Covid-19 krīzes rezultātā, paredzams, ka parāda attiecība pamatscenārijā vidējā termiņā virzīsies pa ilgtspējīgu (sarūkošu) trajektoriju⁴.

1. diagramma. Vispārējās valdības parāds (% no IKP)

Avots: Komisijas dienesti.

3.5. Citi faktori, ko norādījusi dalībvalsts

Slovākijas iestādes 2020. gada 11. maijā nosūtīja vēstuli ar būtiskajiem faktoriem saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1467/97 2. panta 3. punktu. Iepriekšējās iedaļās sniegtā analīze jau lielā mērā apraksta galvenos iestāžu norādītos faktoros.

⁴ Pamatscenārijs ir balstīts uz Komisijas 2020. gada pavasara prognozi. Pēc 2021. gada tiek pieņemts, ka fiskālā politika pakāpeniski tiks koriģēta atbilstīgi ES ekonomikas un fiskālās koordinācijas un uzraudzības sistēmām. Reālā IKP pieaugums tiek prognozēts saskaņā ar tā dēvēto *EPC/OGWG T+ 10* metodiku. Proti, (reālo) faktisko IKP pieaugumu nosaka tā potenciālā izaugsme un to ietekmē jebkādas papildu fiskālās korekcijas, kas tiek apsvērtas (izmantojot fiskālo multiplikatoru). Tiek pieņemts, ka inflācija pakāpeniski tuvināsies 2%. Pieņēmumi par procentu likmēm ir noteikti saskaņā ar finanšu tirgus prognozēm. Saskaņā ar nelabvēlīgo scenāriju tiek pieņemts, ka procentu likmes būs augstākas (par 500 bāzes punktiem) un IKP pieaugums būs zemāks (par -0,5 procentpunktiem) attiecībā pret pamatscenāriju (visā prognozes periodā).

4. SECINĀJUMI

Pamatojoties uz Slovākijas iestāžu 11. maija vēstuli Komisijai, plānots, ka Slovākijas vispārējās valdības budžeta deficīts 2020. gadā pieaugs līdz 8,4 % no IKP, kas pārsniedz Līgumā noteikto atsauces vērtību — 3 % no IKP — un nav tuvu tai. Plānotais atsauces vērtības pārsniegums tiek uzskatīts par ārkārtēju un ilgstošu.

Saskaņā ar Līgumu un Stabilitātes un izaugsmes paktu šajā ziņojumā tika izskatīti arī būtiskie faktori. Kopumā, tā kā plānotais budžeta deficīts krietni pārsniedz 3 % no IKP un pārsniegums nav īslaicīgs, un ņemot vērā visus būtiskos faktoros, analīze liecina, ka Līgumā un Regulā (EK) Nr. 1467/97 definētais deficīta kritērijs nav izpildīts.